

Verlag bijeenkomst Actieve Ouderen Amsterdam
12 juni 2019, Oranjekerk, Tweede van der Helstraat 2-3

1. WOORD VAN WELKOM

Dagvoorzitter Joke van Unen heet iedereen van harte welkom. Op de bijeenkomst van 7 maart is de wil uitgesproken om een beweging in gang te zetten die ouderen een duidelijke stem geeft in het stedelijke ouderenbeleid. Vandaag willen we met u inzoomen op drie voor ouderen belangrijke beleidsterreinen: zorg en welzijn, wonen en mobiliteit. Zij maken deel uit van het stedelijke project Age Friendly City dat in totaal 8 beleidsdomeinen kent. Over

dat project zal mevrouw Astrid van Ketel u straks meer vertellen. Daarna gaan drie gastsprekers vanuit hun eigen (werk)ervaring nader in op een van de drie beleidsdomeinen van vanmiddag. Na de pauze komt u aan het woord. In de domeingroep van uw keuze kunt u aangeven wat u belangrijk vindt. De groepen presenteren vervolgens hun resultaten. Het is de bedoeling dat elke domeingroep in de toekomst bijeenkomt om het beleidsterrein een eigen invulling te geven.

Goed voor senioren

Maar eerst geef ik graag het woord aan Jeroen Loeffen van Coloci. In nauw overleg met de werkgroep heeft hij de website goedvoorsenioren.nl opgezet.

2. GOED VOOR SENIOREN

Jeroen Loeffen geeft aan dat op 7 maart de wens is uitgesproken een eigen website op te zetten. Hij heeft die taak met plezier op zich genomen en presenteert hier graag de eerste resultaten. De website is opgezet naar voorbeeld van de websites van enkele stadsdorpen en moet gaan fungeren als platform voor de uitwisseling van kennis en ervaring op vooralsnog de beleidsdomeinen wonen, gezondheid, mobiliteit, inkomen en zelfontwikkeling. Met die (ervarings)-kennis kunnen ouderengroepen hun voordeel doen en desgewenst bij beleidsmakers e.a. zelf aangeven wat goed voor senioren is. Het is belangrijk dat ouderen voor die beleidsdomeinen zelf de randvoorwaarden formuleren. Hopelijk gebeurt dat vanmiddag al voor de terreinen zorg en welzijn, wonen en mobiliteit. In principe kan iedereen een bijdrage insturen. In zijn rol van moderator waarborgt hij de privacy van deelnemers, b.v. door de bijdragen te anonimiseren en geen privégegevens te publiceren of zonder toestemming door te geven, en scheidt hij het kaf van het koren (geen scheldpartijen b.v.). Het verslag en de uitkomsten van deze bijeenkomst komen ook op de website.

Foto's

De dagvoorzitter deelt mee dat er straks foto's gemaakt worden. Wie daar

bezwaar tegen heeft, kan dat kenbaar maken. Men heeft geen bezwaar.

3. AGE FRIENDLY CITY of SENIORVRIENDELIJKE STAD

Mevrouw Astrid van Ketel is werkzaam bij GGD Amsterdam, de uitvoerder van het project Age Friendly City (AFC).

Keurmerk

In 2015 heeft Amsterdam zich aangemeld bij de Wereldgezondheidsorganisatie met de wens in aanmerking te komen voor het keurmerk Age Friendly City. Om dat keurmerk te verwerven dient Amsterdam op 8 beleidsdomeinen te voldoen aan de eisen die de WHO stelt. Elk domein kent dan ook zijn eigen checklist. Een ouderenvriendelijke stad is inclusief, toegankelijk, veilig, bevordert de gezondheid en participatie.

Mevrouw Van Ketel noemt de redenen die voor Amsterdam aanleiding waren een seniorvriendelijke stad te willen worden:

1. er zijn meer (migranten)ouderen
2. ouderen wonen langer zelfstandig
3. de gemeente heeft een wettelijke plicht tot ouderenzorg (WPG, 5A)
4. de wethouder zorg is ook coördinerend wethouder ouderenzorg.

AFC kent een cyclus van 5 jaar. De deelname van ouderen is een vereiste. Er is een Adviesgroep AFC bestaande uit ouderen van diverse ouderengroepen.

Actieplan AFC

Het vigerende Actieplan AFC bestaat uit vier stedelijke actielijnen en projecten/activiteiten. Een nieuw actieplan voor de komende vijf jaar is in de maak.

Actielijn Dementie

De gemeente werkt samen met Zilveren Kruis, zorgaanbieders, cliëntvertegenwoordigers, huisartsen aan goede dementiezorg in de stad. De prioriteiten zijn: advies en informatie, netwerk- en mantelzorgondersteuning en dagbesteding (incl. vervoer).

Actielijn Ouderenhuisvesting

Ouderen wonen langer zelfstandig thuis en regelen zelf de hulp en zorg die ze nodig hebben. Dat vergt de nodige aanpassingen in en om de woning. De gemeente werkt o.m. samen met ouderen aan het Programma Ouderenhuisvesting 2019-2022 en subsidieert de uitvoerders van de maatregelen die daarin worden voorgesteld. De uitvoerders zijn corporaties, zorgaanbieders en rechtspersonen die zich statutair richten op ouderenhuisvesting of ouderenzorg.

Actielijn Eenzaamheid

Er is een *Toolkit Aanpak Eenzaamheid* ontwikkeld. Deze is wetenschappelijk en in de praktijk ontwikkeld en bevat allerhande instrumenten om eenzaamheid te voorkomen of te verminderen (zie ook amsterdamsnetwerkeenzaamheid.nl).

Actielijn Valpreventie

Vallen veroorzaakt bij ouderen vaak verwondingen en botbreuken die nogal eens leiden tot tijdelijk of blijvend functieverlies. Eenzaamheid ligt dan snel op de loer. Vroegtijdige signalering, tijdige interventies en maatregelen in de directe leefomgeving moeten zorgen voor minder valpartijen.

Leeftijdsvriendelijke omgeving

In de Indische Buurt (Oost), Buitenveldert (Zuid) en Kortvoort (Zuidoost) is gewerkt aan de totstandkoming van levensloopbestendige routes. Buurtschouwen en buurtbijeenkomsten met ouderen leverden een buurtanalyse op en hebben geleid tot de gewenste routes. Deze proefprojecten leveren een bijdrage aan de ontwikkeling van stedelijke normen en een handboek voor de leeftijdsvriendelijke buurt.

Nieuw actieplan AFC

Voor de komende vijf jaar zet Amsterdam de samenwerking met de zorgverzekeraars, zorgaanbieders en stedelijke partners voort. Men wil komen tot samenhang tussen zorg, welzijn en activering. De betrokkenheid van ouderen blijft daarbij een voorwaarde.

4. ZORG EN WELZIJN

Ruud Grondel was tot voor kort wethouder zorg in Diemen. Zijn kernbegrippen zijn autonomie en buurschap. Hij begint zijn betoog met de vraag *Wat maakt ouderen een specifieke groep?* En *Welke criteria hanteert de gemeente?*

De 'knik'

Voor veel ouderen komt rond het 75ste levensjaar de 'knik'. De gezondheid neemt af, er treedt functieverlies op en de sociale participatie wordt moeilijker. Afhankelijk van opleiding, inkomen, gezondheid en woonsituatie komt die 'knik' eerder of later. Hoe ga je daarmee om? En hoe gaat je netwerk, de gemeenschap en de gemeente daarmee om?

De Wmo biedt individuele en algemene voorzieningen om je te helpen sociaal te blijven participeren.

Maatwerk, flexibiliteit en behoud van autonomie

Het eerste uitgangspunt bij hulp en ondersteuning zou altijd de autonomie van de zorgvrager moeten zijn. De zorgvrager is begin- en eindpunt van het zorgtraject. Het tweede uitgangspunt is de juiste hulp op het juiste moment. Dat vergt een flexibele uitvoering met mandaat.

Buurschap

Vormen van onderlinge zorg, burenzorg, buurthulpdienst of zorgcoöperaties kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan het zorgaanbod.

Aanbevelingen

- . Waarborg de autonomie van de patiënt in het zorgsysteem
- . Ontwikkel diverse vormen van maatwerk

5. WONEN

Jan Kok, sociaal-geograaf en planoloog in ruste, beperkt zich in zijn spreekbeurt tot de vraag *Wat te doen op woongebied als lichaam en geest door de oplopende leeftijd steeds minder gaan functioneren?* Dat moment breekt doorgaans aan rond het 75ste levensjaar en kenmerkt zich door functieverlies (fysiek, psychisch of beide). De fysieke achteruitgang uit zich meestal in moeilijker traplopen,

minder evenwicht, slechter horen en/of zien; de psychische in verward raken, dementie of Alzheimer. Hulpmiddelen als looprek, traplift en scootmobiel of goede verlichting in en om het huis bieden dan (fysieke) soelaas. Een en ander heeft ook de nodige gevolgen voor het wonen van ouderen, van kleine woningaanpassingen tot rigoureuze veranderingen, incl. verhuizen.

Wat te doen?

Bij alles wat er aan hulp en voorzieningen geboden wordt, dient de autonomie van de ouderen voorop te staan. De meeste ouderen wonen in een woning die niet is ingericht om er oud in te worden. Woningaanpassing, al dan niet met hulp en financiële bijstand van de gemeente of corporatie, ligt dan voor de hand: hoger toilet, douchegrepen, traplift. Is er intensieve hulp nodig en een mantelzorger voorhanden dan zou inwoning niet financieel gestraft moeten worden. Het zou mooi zijn als de corporaties en gemeente samen mogelijkheden tot in- of bijwoning ontwikkelen. Denk aan een zgn. kangerowoning. Of een mobiele woning in de tuin.

Voorrangsregelingen bij verhuizen

Verhuizen naar een beter passende of aangepaste corporatiewoning zonder huursprong is mogelijk met de gemeentelijk voorrangsregeling *Van groot naar beter* of *Van hoog naar laag*. De regelingen zijn echter nog geen succes.

Van klein naar groot

De volgende woonvormen zijn mogelijk: woongroep voor ouderen, aanleunwoning, serviceflat of woonzorgcomplex.

Niet meer zelfstandig wonen

Het verzorgingshuis en het verpleeghuis bieden alleen nog maar plaats voor ouderen die zware zorg dan wel 24-uurszorg nodig hebben en daardoor niet meer zelfstandig thuis kunnen wonen.

Aanbevelingen

- 1.** Richt je bij functieverlies allereerst op het aanpassen van je huidige woning. Is verhuizen onontkoombaar, regel dan een voor ouderen geschikte woning zo dicht mogelijk bij de vorige woning in een naar leeftijd heterogene buurt.
- 2.** Beleidsmakers en bouwers: richt je op de ouderen zelf.

6. MOBILITEIT

Ellen van Eijk was tot 2019 lid van de Reizigers Advies Raad (RAR). Haar ervaringen daar vormen de grondslag van haar de visie op openbaar vervoer voor ouderen die zij vandaag hier graag deelt.

Uitgangspunten

Openbaar vervoer is **sociaal** (voor iedereen), **bereikbaar** (binnen loopafstand van huis), **betrouwbaar** (rijdt regelmatig), **veilig** (binnen en buiten, fysiek en sociaal), **toegankelijk** en **betalbaar**. In principe zal iedereen deze randvoorwaarden onderschrijven, maar schaarste aan middelen bij Rijk en vervoersregio's, marktwerking, individualisering en privatisering gooien roet in het eten. Bij de herstructurering van het OV in Amsterdam bij de ingebruikname van de Noord/Zuidlijn zijn echter m.n. het sociale aspect en de bereikbaarheid sterk onder druk komen te staan: er wordt voorrang gegeven aan forenzen, studenten en toeristen, aan opbrengst en efficiency, aan het binnen de budgetten blijven. Daardoor hebben kwetsbare groepen als ouderen nu het nakijken. Bedenk echter dat meer efficiency ook te bereiken is door b.v. de verschillende regionale vervoerssystemen en budgetten te uniformeren. Of het OV niet als sluitpost te zien, waardoor er nu vervoersarmoede is ontstaan aan de randen van de stad.

Besluitvorming en inspraak

De regionale besluitvorming is vaak onnavolgbaar. Inspraak ervoer Ellen slechts mondjesmaat en was er soms alleen nog maar voor de vorm. Dat moet beter, vindt zij. Haar advies is dan ook: stel zelf de speerpunten op en zorg ervoor dat ouderen voldoende inspraak krijgen. Vervoer is immers het tweede beleidsdomein van de seniorvriendelijke stad die Amsterdam wil worden. De gemeentelijke ambitie van betaalbaar en toegankelijk vervoer is dan onvoldoende.

7. GESPREKSGROEPEN

De dagvoorzitter nodigt de deelnemers uit zich te melden bij de domeingroep van hun keuze. Het is de bedoeling dat elke domeingroep de eerste randvoorwaarden en uitgangspunten formuleert waaraan de ouderenzorg en -welzijn, de ouderenhuisvesting en mobiliteit van ouderen moet voldoen.

WONEN

ZORG EN WELZIJN

MOBILITEIT

8. PRESENTATIE UITKOMSTEN GESPREKSGROEPEN

1. Domeingroep Zorg en welzijn

Deelnemers: Peter Jelinek, Mary vd Made (Chinees Centrum Walai), Henk van Zandwijk (Wmo Adviesraad Amsterdam), Nico Zaal (KBO), Tunny Jongejan (Oar Oost), Eba Nanuru (Stadsdorp Vondel/Helmerts) ... + 5

Communicatie, autonomie, menselijke maat, privacy

De groep benadrukt het belang van goede communicatie en een groot doelgroepenbereik, inclusief de migranten. De bewoners van Amsterdam zijn immers de gemeente Amsterdam. Bij het verlenen van zorg zijn de zelfstandigheid en het behoud van regie van de zorgvrager het uitgangspunt. Het uitgangspunt is de zorg die nodig is; niet of en hoe de hulpvraag in het zorgsysteem past (menselijke maat en maatwerk!). Bureaucratie en regelzucht zijn uit den boze. En de privacy staat voorop

Zorgverlening

- . Stel een grens aan de inzet van vrijwilligers
- . Bevorder de samenwerking tussen de huisarts en de wijkteams
- . Beperk de grootte van de wijkteams tot 15 deelnemers
- . Faciliteer nieuwe buurtplek voor de huisarts.
- . Stel een gemeentelijke contactpersoon aan voor de Chinese ouderen
- . Schep voldoende ruimte voor zelforganisaties

Wmo Adviesraad Amsterdam

De stedelijke Wmo Adviesraad controleert of de gemeente haar Wmo taken goed uitvoert. Dat kan niet zonder verankering van de raad in de stadsdelen.

2. Domeingroep Wonen

Deelnemers: Jan Kok, Erik van Geijn (PCOB), Saar Boerlage, Dini Eekhuis (Wouw), Marie-Louise Jongsma (OAR Centrum), Hans de Vries (Oar Centrum), Bert van Houten (OAR Centrum), Nettie de Vos, Marita Hendricks (Stadsdorp Gracht en Straatjes).

Woning

- . Geen animo voor benedenwoning ouderen wegens gebrek aan veiligheid (uitslag enquête Centrum)
- . Een liftvoorziening is belangrijk maar wordt belemmerd door overheidsregels (uitslag enquête Centrum)

Woonvorm

- . Een ouderenflat in elke wijk (Dini Eekhuis)
- . Belang van beschermd wonen (Saar Boerlage)

Woonomgeving

- . Ouderen wonen het liefst in een gemêleerde (winkels, vervoer) en heterogene omgeving (uitslag enquête Centrum) / "Toren van Babel" (Dini Eekhuis)
- . Contact met andere ouderen belangrijk
- . Parkeervoorzieningen voor bezoekers

Woonbeleid

- . Labelen van woningen voor ouderen

- . Van de regelingen *Van Hoog naar Laag* en *Van Groot naar Beter* openstellen voor sociale en/of alle huurders van particuliere verhuurders
- . Corporaties moeten geen benedenwoningen verkopen

3. **Domeingroep Mobiliteit**

Deelnemers: Deborah vd Water (Stadsdorp Gracht en Straatjes), Dick Oosterbaan (Oar Oost), Nienke Kamsma (Oar Zuid), Jan Offinga (Oar Zuid), Ina Wilbrink (Stadsdorp Buurt7/Oar Zuid), Ab Rienstra (Oar Zo), Jan van der Vis (Oar Zo), Anneke Schmidt (Wouw)/Stadsdorp Rivierenbuurt), Hein Hoefnagels (Oar Centrum), Ellen van Eijk.

Randvoorwaarden

De groep onderschrijft de uitgangspunten voor het OV die Ellen van Eijk in haar bijdrage noemde en voegt daar graag de drie volgende aan toe:

- . *Het OV is inclusief*, het houdt rekening met wie slecht ter been is of b.v. een looprek gebruikt; dit vergt o.m. extra aanpassingen in de huidige toegankelijkheid, bereikbaarheid en veiligheid
- . *Het OV is sociaal vervoer* en daardoor niet per se kostenefficiënt
- . *Het OV is gebruikersvriendelijk.*

Autoluwe stad en mobiliteit door de wijk

Verder vindt de groep de autoluwe stad een goed initiatief, maar pakt dat voor voor ouderen die voor hun vervoer afhankelijk zijn van hun auto nadelig uit. Uitbouw van wijkinitiatieven als de HeenenWeerbus in de Pijp en Rivierenbuurt (stichting heenenweer.nl) of de gratis Gelderlandpleinlijn (gelderlandplein.nl) kunnen uitkomst bieden.

Verkeersmix

Achter het CS en bij het Weteringcircuit nemen fietsers, auto's en voetgangers niet-gescheiden deel aan het verkeer. Voor wie minder goed ter been is, is dat niet veilig. Men loopt nu vaak om. Een vrije looproute zou een uitweg zijn.

9. HOE VERDER?

Jeroen Loeffen dankt de groepen voor hun informatieve presentaties. Zij vormen een goed vertrekpunt. Het zou mooi zijn als de groepen hun discussies voort willen zetten en daarvan verslag willen doen op de website. De organisatoren van deze bijeenkomst zijn graag bereid om de bijeenkomsten te faciliteren. De domeingroepen geven aan dat ze bereid zijn door te gaan.

10. AFSLUITING

Dagvoorzitter Joke van Unen deelt mee dat er contact is gezocht met de Hogeschool van Amsterdam (HvA) en Amsterdam Economic Board (AEB). De AEB wil de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid stimuleren en HvA is betrokken bij onderzoeksprojecten op het gebied van het ouderenbeleid en de ouderenzorg. Binnenkort vinden de eerste kennismakingsgesprekken over mogelijke samenwerking plaats. Zij dankt de aanwezigen hartelijk voor hun komst en hun bereidheid tot meedenken en meedoen en nodigt iedereen uit voor een hapje en een drankje ter afsluiting van de middag.